



T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı



Sayı :30824082-610- 11007602
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

19 Kasım 2024

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.



Murat KURUM
Bakan

EK:
-Dosya (1 Takım)

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
SAYIN İSKENDER BAYHAN'IN
TBMM 7/15805 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLARI**

SORULAR

1) Marmara Denizi havzasına kurulu sanayi bölgelerinin çoğu, atık sularını herhangi bir arıtma uygulamadan doğrudan denize veya akarsulara deşarj etmektedir. Bu durum, Marmara Denizi'nde aşırı kirliliğe ve deniz ekosisteminin ciddi şekilde tahrip olmasına yol açıp halk sağlığı açısından da ciddi sonuçlara yol açmaktadır. Bu sanayi atıklarının kontrol altına alınması için Bakanlık olarak hangi somut adımları atmayı planlıyorsunuz?

2) Kıyı Kanunu'nun uygulanmasına dair yönetmeliğin 5. maddesi, kıyılardan kum, çakıl gibi malzemelerin alınamayacağını ve kıyıların doğal yapısını bozacak kazıların yapılamayacağını belirtmektedir. Bu denetimler ne sıklıkla yapılmaktadır? Sonuçları itibariyle etkisi olmayan bu denetimlerin etkinliğini artırmak için yeni tedbirler almayı planlıyor musunuz?

3) Gemiler tarafından taşınan balast sularındaki yabancı türler ve kimyasal kirleticiler, Marmara Denizi'nde önemli çevresel tehditler oluşturuyor. Boğazlar ve Marmara Denizi çevresinde gemi ve içsu taşıtlarının sintine ve kirli balast sularını boşaltabileceği Liman Atık Alım Tesisleri'nin sayısı yeterli midir? Balast sularının kontrolüne yönelik yeni önlemler almayı düşünüyor musunuz?

4) Gemi inşa, bakım ve onarım tesislerinde yürütülen faaliyetler sonucu ortaya çıkan katı, sıvı ve gaz formundaki kirleticiler, doğrudan veya dolaylı olarak denizleri ve çevresini kirletmektedir. Özellikle Yalova ve Tuzla bölgelerindeki gemi onarım tesislerinde çalışan işçiler, bu zararlı maddelere solunum yoluyla veya temas ederek maruz kalmakta ve zamanla sağlıklarını yitirmektedir. Bunun yanı sıra, deniz ekosistemi de toksik kirlilikten olumsuz etkilenmektedir. Bu bölgelerde, iş sağlığı ve güvenliği önlemleri başta olmak üzere, işçilerin ve çevrenin sağlığını korumak amacıyla kirleticilerin etkilerini azaltmaya yönelik bir planınız var mı?

5) Sanayi yatırımlarının kentsel alanlarla iç içe olması, yoğun sanayinin getirdiği çevre kirliliği, gemi inşa sanayisinin büyümesi ve dolgu taleplerinin kıyı alanları ve ekosistemler üzerinde yarattığı baskı, ayrıca Petro-Kimya tesislerinin varlığı nedeniyle İzmit Körfezi çevresinde bulunan 35 liman-iskele ve birçok sanayi tesisi, bölgedeki endüstriyel kirliliği artırmaktadır. Hava, su ve toprak kirliliğinin önlenmesine yönelik, bu bölgedeki sanayi kirleticilerinin yerel ve bölgesel bazda envanterini çıkarmayı planlıyor musunuz? Çevresel izleme ve denetim faaliyetleri hangi sıklıkta yapılmaktadır?

6) 2010 yılında başlatılan Derin Deniz Deşarj Projesi kapsamında, Ergene Nehri'ndeki kirliliği azaltma adına atıklar Marmara Denizi'nin derinliklerine boşaltılmış ve bu durum, denizde biyolojik ve kimyasal birikimlere yol açmıştır. Marmara Denizi Çevresel İzleme Projesi (MAREM) kapsamında 200 istasyon ve 450 farklı noktada ölçme ve değerlendirmelerle de kayda alınmış ve özellikle Ergene deşarjının etkili olduğu Marmara'nın ortasında oksijen bulunmayan bölgeler oluştuğu ve canlı çeşitliliğinin yok olduğu tespit edilmiştir. Marmara Denizi'ni sermayedarları ihya etmek adına atıkların boşaltıldığı bir "çöplük" haline getiren bu yaklaşım, "yeşil dönüşüm" politikalarınızın bir parçası mıdır?

7) Marmara Bölgesi'nde kirliliğin azaltılması ve izleme çalışmalarının yürütülmesi amacıyla, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, ilgili kurumlar, üniversiteler, sanayi odaları ve STK'ların katılımıyla oluşturulan koordinasyon kurulu, 6 Haziran 2021'de 22 maddelik bir eylem planı kapsamında Deşarj Standartlarında Kısıtlama Genelgesi yayımlamıştır. Ancak bu genelge, Trakya'nın en önemli su kaynaklarından biri olan Ergene Nehri'ndeki derin deşarj sistemini neden kapsamamaktadır? Marmara Denizi'ne büyük ölçüde kirlilik taşıyan bu sistemin genelge dışında bırakılmasının sebebi nedir?

8) 6 Haziran 2021 tarihinde açıklanan 22 maddelik eylem planında, atıksu arıtma tesislerini gerektiği gibi işletmeyen organize sanayi bölgelerinin (OSB) rehabilitasyonu ve ileri arıtma teknolojilerine geçişlerinin hızlandırılacağı, kurallara uymayan OSB'lerin ise kapatılacağı belirtilmiştir. Ancak, Marmara Denizi'ndeki kirliliğin artış trendi içerisinde olduğuna dair birçok araştırma, bilimsel rapor ve makale mevcutken, bu eylem planı çerçevesinde OSB'lere yönelik herhangi bir cezai yaptırım ya da uyarı yapılmış mıdır? Yoksa bu felaketle baş etme stratejiniz, "yeşil OSB" adı altında Avrupa Birliği'nden fonlar alarak, çevresel yıkımdan rant elde etmeye dayalı politikalarınızın bir parçası mıdır?

CEVAPLAR

1,2) Marmara Deniz Havzasında 48 organize sanayi bölgesi (OSB) bulunmakta olup bu OSB'lerden 29 tanesinde atıksu arıtma tesisi bulunmakta, 13 tanesi sonu arıtma ile sonlanan kanalizasyon sistemine bağlıdır. 6 OSB'de ise atıksu arıtma tesisi bulunmamaktadır. Atıksu arıtma tesisi olmayan OSB'lerin genel olarak doluluk oranları düşük olup, Atıksu bertarafı tesisler tarafından münferiden sağlanmaktadır. 22.06.2021 tarihinde yayımlanan 2021/13 sayılı Marmara Deniz Havzası Eylem Planı Kapsamında Deşarj Standartlarında Kısıtlama Genelgesi ile Boğazlar ve Susurluk Havzası dâhil Marmara Denizi Hidrolojik Havzası'nda ve bu havzada yer alan illerden İstanbul, Bursa ve Kocaeli illerinin tamamında, sanayi ve evsel atıksu arıtma tesisleri için Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği ve Kentsel Atıksu Arıtımı Yönetmeliği ekinde yer alan deşarj standartlarından kirliliğin göstergesi olan Kimyasal Oksijen İhtiyacı (KOİ) parametresinde kentsel atıksularda %20, endüstriyel atıksularda ise her bir sektör için yaklaşık %50'ye kadar kısıtlamalar yapılmış, değiştirilen şartlara uyum için süreler belirlenmiş ve iş termin planları alınmıştır.

3) Gemi balast suları ile taşınan zararlı istilacı türlerin yayılarak oluşturdukları yıkıcı etkileri önlemek amacıyla "Gemi Balast Sularının ve Sedimanlarının Kontrolü ve Yönetimi Uluslararası Sözleşmesi (Balast Sözleşmesi)" 2004 yılında Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) tarafından kabul edilmiştir. Türkiye Sözleşme'ye 2014 yılında taraf olmuş olup, Sözleşme 2017 yılında yürürlüğe girmiştir. Balast sularının kontrolüne yönelik olarak sözleşme hükümlerine uyulmaktadır.

4) Deniz ve kıyı alanları başta olmak üzere hava, su ve toprak gibi diğer alıcı ortamlarda oluşabilecek çevre kirliliğini en aza indirecek temiz üretim tekniklerinin uygulanmasını sağlamak üzere hazırlanan "Tersane, Tekne İmal ve Çekme Yerlerinin Çevresel Yönetimi Hakkında Yönetmelik" 07.12.2022 tarih ve 32036 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Yönetmelik kapsamında gerekli iş ve işlemler yürütülmektedir.

5) -Sanayi kirleticilerine dair envanterin oluşturulması:

➤ "Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı (KSTK) Yönetmeliği" 4 Aralık 2021 tarihli ve 31679 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. KSTK sistemi ile; endüstriyel tesislerden kaynaklanan kirleticilerin hava, su, toprak gibi alıcı ortamlara bırakılmasına ve kirleticiler ile atıkların arıtma, işleme vb. faaliyetler için taşınmasına ilişkin bilgileri içeren ve düzenli aralıklarla raporlanan envanterin oluşturulması amaçlanmaktadır. Yönetmelik, 9 farklı sektör için kademeli şekilde uygulanmaktadır. Yönetmeliğin yayımı tarihinde enerji ve metal sektörü; bir yıl sonra maden ve kimya sektörü; iki yıl sonra atık ve atıksu yönetimi ile kağıt ve ahşap sektörü; üç yıl sonra yoğun hayvancılık ve su ürünleri yetiştiriciliği, gıda ve içecek sektöründe hayvansal ve bitkisel ürünler ve diğer faaliyetler başlığı altında yer alan endüstriyel faaliyetleri gerçekleştiren tesisler Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine dahil olarak yıllık raporlamalarını kademeli olarak gerçekleştirmektedir. KSTK sistemi çalışmaları tamamlandığında bölgesel ve ulusal bazda sanayi kirleticilerinin envanteri oluşturulabilecektir.

-Deniz İzleme faaliyetleri:

➤ ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğümüzce; deniz ve kıyılarda deniz kalitesi ve kirliliğini izlemek ve değerlendirmek ayrıca, deniz ve kıyı koruma politika ve stratejilerine altlık oluşturmak amacıyla "Denizlerde Bütünleşik Kirlilik İzleme Programı" (DEN-İZ) 2014 yılından itibaren düzenli olarak üçer yıllık periyotlarda tüm denizlerimizde yürütülmektedir. TÜBİTAK MAM koordinasyonunda yürütülen programda ülkemizdeki birçok deniz bilimleri enstitüsü 150 araştırmacı, 7 araştırma gemisi/teknesi yer almaktadır. Tüm denizlerimizde 425 istasyonda devam eden izleme çalışmaları Marmara Denizinde 2021 yılında gözlenen müsilağ ile birlikte daha çok Marmara Bölgesine yoğunlaştırılmıştır.

➤ ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğümüzce; Marmara Denizinde yürütülen diğer proje; "Marmara Denizi Marmara Bütünleşik Modelleme Sistemi Projesi" (MARMOD Faz II) ODTÜ-Deniz Bilimleri Enstitüsü koordinasyonu ile yürütülmektedir. MARMOD Projeleri ile Marmara Denizinin

iyi ekolojik duruma tekrar dönebilmesi için, modelleme ve dijital ikiz araçlarının geliştirilerek; bölgenin geneline dair ekolojik yaklaşımlı su kalitesi iyileştirme planlarının oluşturulması amaçlanmaktadır.

➤ Hem DEN-İZ Programı hem de MARMOD FAZ II projesi ile toplamda 150 istasyonda Marmara denizi takip edilmektedir.

- Online Deniz İzleme:

➤ Bakanlığımızca yürütülen DEN-İZ Programı kapsamında İzmit Körfezinde 09 Ağustos 2018 tarihinde İzmit Körfezi'nde meteorolojik/oşinografik ölçüm ve izleme amaçlı şamandıra kurulumu gerçekleştirilmiştir. Şamandıra sistem ile sıcaklık, tuzluluk, floresans ve çözünmüş oksijen gibi parametreler izlenmektedir. Şamandıra sisteminden elde edilen veriler ile su kalitesi, oşinografik ve hidrografik değişimler, iklim değişikliği etkileri izlenebilecek bununla birlikte uzun zamanlı veriler ile erken uyarı sistemleri ve ekosistem-hidrodinamik modeller geliştirilebilecektir.

- Atıksu Arıtma Tesislerinin Online İzlemesi ve Uzaktan Denetimi

➤ Bakanlığımızca kirliliğin yerinde tespitine yönelik çalışmalarımızdan kurulu kapasitesi 5.000 m³/gün ve üzeri olan atıksu arıtma tesisleri sürekli 7/24 online izlenerek veriler Bakanlığımız merkezi veri tabanına aktarılmaktadır. Sürekli Atıksu Arıtma Tesisleri (SAİS) ile debi, pH, iletkenlik, çözünmüş oksijen, sıcaklık, KOİ ve AKM verileri gelmektedir.

➤ 2021/14 sayılı "Marmara Bölgesi'nde Bulunan Atık Su Arıtma Tesislerinin Gerçek Zamanlı İzlenmesi" konulu Genelge 02.07.2021 tarihinde yayınlanarak, Marmara Bölgesi'nde kurulu kapasitesi 1.000-5.000 m³/gün olan ve alıcı ortama deşarjı bulunan arıtma tesisleri ve soğutma suları 7/24 on-line takibe alınmıştır. 1000-5000 m³/gün kapasitedeki tesislerde giriş ve çıkış suyunda debi izlenmekte ve otomatik numune alma cihazı kurulumu sağlanmakta böylece uzaktan denetimleri gerçekleştirilmektedir.

➤ SAİS çalışmaları ile arıtma tesisi çıkış suları değerleri yükseldiğinde alarm durumları il müdürlüklerimize ulaşmakta ve yasal işlem yapılmakta olup bu sayede arıtma tesislerine 7/24 teknolojik denetim gerçekleştirilmektedir.

6) Ergene Havzası'nda dağınık halde bulunan sanayiler için 8 tane ıslah OSB kurulmuş ve OSB statüsü kazanmış olup, Ergene Havzası Koruma Eylem Planı Kapsamında; 8 adet OSB'nin atıksularının 5 ayrı noktada (Ergene-1 OSB AAT, Ergene-2 OSB AAT, Muratlı OSB AAT, Çorlu-1 OSB AAT ve Velimeşe OSB AAT (Veliköy, Velimeşe, Yalıboyu, Kapaklı OSB'ler dahil) toplanarak ortak Kimyasal İleri Biyolojik arıtmalarda arıtılmaktadır.

7) Ergene Nehri su kalitesini II. Sınıf su kalitesine yükseltilmesini temin etmek amacıyla Bakanlığımızca yayımlanan 2019/17 sayılı "Ergene Nehrinde Deşarj Standartlarında Kısıtlama Genelgesi" ile Ergene Havzasına deşarj yapan sanayi tesisleri ile evsel atıksu arıtma tesisleri için Kimyasal Oksijen İhtiyacı (KOİ) parametresinde sektörler göre değişik oranlarda (%30-50) kısıtlamaya gidilmiş olup, Ergene Havzası'nda yer alıp derin deniz deşarjı sistemi ile Marmara Denizi'ne deşarj yapacak OSB'ler de söz konusu genelge hükümlerine tabidir.

8) Marmara Denizi Eylem Planı "EYLEM 8: Atıksu arıtma tesislerini gerektiği gibi işletmeyen OSB'lerin rehabilitasyonu ve iyileştirme çalışmalarıyla ileri arıtma teknolojilerine geçişi hızlandırılacak" kapsamında Organize Sanayi Bölgelerine ait atıksu arıtma tesislerinin inşası ve tesislerdeki rehabilitasyon çalışmalarının bir an önce tamamlanmasına yönelik Bakanlığımız ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca çalışmalar yürütülmektedir